

N:o 115.

Af Herr **Gust. Nordenskjöld**: *Om ersättning åt förre landtbrukaren Sven Johan Bladh för hos honom anställt olaga beslag.*

Ehuru jag väntar, att man skall anse mig hafva med den motion, jag nu går att för Riksdagen framställa, gjort mig till tolk för blott en enskild persons lidanden och önsknningar, och ehuru jag vet, att ämnet varit föremål för tvenne föregående Riksdagars behandling, kan jag likväl icke undertrycka min rättskänsla, som bjuder mig att — der jag funnit något missförhållande, som kan afhjelpas, eller någon orättvisa, som kan åtminstone i någon mån godtgöras endast genom statens mellankomst — begära Riksdagens välvilliga ompröfvande af saken.

Af de handlingar, som jag skall hafva äran öfverlemna till vederbörande Utskott, och hvilkas giltighet ej torde kunna jäfvas, enär de utgöras af dels domstolsprotokoll och beslut samt dels beedigade och dels officiella intyg, framgår: att sedan Sven Johan Bladh, född år 1825, förvärfvat sig arrenderätt genom kontrakt den 3 April 1850, som sedermera förlängts, till hemmanet Tannarp till den 14 Mars 1863 och genom kontrakt den 11 Augusti 1852 af sergeantsbostället Långanäs under då varande indelningshafvaren F. J. Björklunds tjenstetid; samt, efter det Bladh, för att kunna vid dessa arrenderade hemman, belägna i Södra Vedbo härad och Jönköpings län, bedrifva bränvinsbränning i större skala och med större redskap, ingått aftal med åtskilliga angränsande hemmansegare om rätt att äfven för deras hemman få utöfva bränvinsbränning, dock på Bladhs risk och äfventyr i fall åtal väcktes för olagligheter vid bränningen; så, och efter det Bladh varit i tillfälle utöfva bränvinsbränning åren 1853 och 1854 vid

Tannarp med en till 91 $\frac{1}{2}$ kannors rymd stämplad panna i 4:de klassen, och vid Långanäs hösten 1854 med en till 93 kannor stämplad panna af 5:te klassen, begge att drifvas med ånga samt med mäskvärmare, afkylningsfat, rektifikator och rör, allt af koppar, blef, på angivelse af en till bokhållare hos Bladh antagen sergeant Forssander, den 29 Augusti 1855 all denna redskap, hvarmed Bladh gjort vederbörlig anmälan att utöfva bränvinsbränning äfven hösten nyssnämnda år, förklarad i beslag af kronolänsmannen i orten J. Zelander, hvilken jemväl till 1855 års hösteting i Södra Vedbo härad instämde Bladh och de hemmansegare, om hvilkas bränvinsbränningsrätts utöfvande Bladh träffat aftal, med yrkande om ansvar för olaga bränvinsbränning, och att omförmälda bränvinsbränningsredskap måtte dömas förbruten.

Härigenom sattes Bladh naturligtvis ur stånd att kunna begagna sig af vare sig bränneriredskapen eller bränningsrätten eller ens de produkter af spanmål och potates, som till brännerirörelsens bedrivande voro sådda och dels redan skördade, dels nära färdiga att skördas; men ej nog härmed, utan för Bladh, hvars egentliga verksamhet var rigtad åt tillverkning af bränvin, gingo hans både verksamhet och kredit förlorade, ja, till och med hans sinnesfrid och hans förstånd, ty handlingarne visa, att Bladh kort derefter af häradsrätten förklarades ommyndig, såsom blifven sinnessjuk, och försattes i konkurs såsom insolvent.

Emellertid fortsattes omförmälda åtal oafbrutet ända till den 28 Februari 1859, då häradsrätten genom utslag från allt ansvar frikände både Bladh och öfrige svarandena, med åläggande för angifvaren, Forssander, att ersätta en del, och för åklagaren Zelander att ersätta en del af rättegångskostnaderna.

Detta utslag öfverklagades väl af både Zelander och Forssander i Kongl. Göta hofrätt, men genom utslag den 26 Mars 1860 afslogs denna klagan, och då Zelander sedermera äfven öfver detta utslag fullföljde underdånig besvärstalan, förklarade Kongl. Maj:t genom nådigt utslag den 18 December 1862, att hvad Zelander anfört icke kunde till pröfning upptagas.

Under denna rättegång hade emellertid åklagaren, kronolänsmannen Zelander, enligt hvad bouppteckning efter honom visar, den 18 April 1861 aflidit, efterlemnande skulder utöfver tillgångar; och angifvaren, sergeanten Forssander hade, enligt hvad jag inhemtat, efter undfånget afsked ur krigstjensten afvikit till okänd ort.

Bladh lät sedermera genom en i bränvinshandtering kunnig och ej långt ifrån Tannarp och Långanäs boende person, P. M. Sandwall i Kullebo, upprätta en tablå eller beräkning af sin genom omförmälda

åtal lidna förlust. Och finnes bland handlingarne denna utredning, som upptager förlusten, dock blott i följd deraf, att Bladh genom beslaget satts i overksamhet och ej kunnat utöfva den med ångbränneri-redskapen afsedda rörelsen, till sammanlagdt 252,378 riksdaler 33 öre, varande denna utredning med sanningsed inför domstol bekräftad ej mindre af bemålde Sandvall än äfven af brännmästaren J. Troberg och nämndemannen Gustaf Johansson i Gummarp, hvilken jemväl vitsordat, att han tillförsäkrat Bladh, att han skulle få förflytta sitt vid Långanäs befintliga ångbränneri till Johanssons af Bladh arrenderade hemman Gummarp och der begagna sig deraf så länge Bladh behagade.

Denna utredning vinner i visst afseende äfven stöd af ett utaf stadsmäklaren Fr. Pauli den 27 Februari 1878 meddeladt intyg öfver medelpriset å bränvin å Stockholms börs under de år, rättegången mot Bladh varade, utvisande att Sandvall beräknat bränvinets värde så mycket *under* sagda börspris, att han kommit till något öfver 20,000 kronor mindre förlust för Bladh än med beräkning af de rätta börsprisen.

Men icke nog med denna stora *indirekta* förlust för Bladh, han har äfven lidit direkt egendomsförlust, i det nemligen ångbrännerimaterielen, ehuru på auktion föryttrad, försålts till underpris och be-tingat en behållning, motsvarande knappast skrotvärdet.

I saknad af räkningarna öfver tillverkningskostnaderna för sagda ångbrännerier, har Bladh bland handlingarne företett brandförsäkringsbref af år 1855, då, såsom ofvan är nämndt, beslag gjordes, dels å Tannarps bränneri med inventarier, utvisande att brandförsäkringsvärdet var

och dels å Långanäs bränneri, utvisande att dess brandförsäkringsvärde var

	21,690: —
	12,187: 50

Dessa sammanlagda belopp utgöra

	Kronor 33,877: 50.
--	--------------------

Går man nu till de bland handlingarna befintliga auktionsprotokoll, skall man finna, att bränneriet med inventarier vid *Tannarp* såldes för

	2,598: 52
--	-----------

hvarifrån afgå $8\frac{1}{2}$ procent auktions- och sysslomansarfvode med

	220: 87
--	---------

hvadan behållningen utgjort

	2,377: 65.
--	------------

Enligt samma protokoll såldes bränneriet med inventarier, som varit vid Långanäs, för

	2,784: 65
--	-----------

afgår $8\frac{1}{2}$ procent auktions- och sysslomansarfvode å

	1,384: 65
--	-----------

	Transport Kronor 2,377: 65.
--	-----------------------------

	Transport Kronor	2,377: 65,
hvidan behållningen bestigit sig till	„	<u>2,666: 95.</u>
Vid sammanläggning af dessa behållna försäljnings- belopp uppstår en summa af blott	„	<u>5,044: 60.</u>
Om man från brandförsäkringssumman.....	„	33,877: 50
från drager sagde försäljningssumma.....	„	<u>5,044: 60</u>
uppstår en skilnad af	„	<u>28,832: 90</u>
som utgör en <i>direkt</i> kapitalförlust för Bladh.		

Af tvenne Kongl. Maj:ts utslag den 8 Mars 1866 inhemtas, att sedan Bladh vid Södra Vedbo häradsrätt instämt de personer, för hvilkas hemman, enligt hvad ofvan är antydt, han utöfvat bränvinsbränning med påstående om åläggande för dem att utgifva ersättning efter bestämmande af gode män för det han ej fått begagna ifrågavarande ångbrännerier från den tid beslag verkställes till den 18 December 1862, då beslagsmålet slutligen afgjordes, så har Bladhs sagda stämningstalan blifvit af alla rättegångsinstanser ogillad.

Likaledes visar en af Kongl. Maj:t den 21 December 1871 meddelad resolution, att Bladhs då gjorda underdåniga ansökan, att Kongl. Maj:t måtte aflåta nådig proposition till nästpåföljande Riksdag derom, att ifrågavarande förlust måtte Bladh godtgöras med 252,378 riksdaler 33 öre med fem procent ränta funnits icke till någon åtgärd kunna föranleda.

Vid de tvenne riksdagarna 1878 och 1879 hafva, såsom jag i början nämnde, motioner blifvit väckta, då såsom nu, af enskild motionär, om statsanslag eller gratifikation åt Bladh, som, enligt företedt pastorsbetyg, är i utblottade omständigheter, för den skada och förlust honom genom en statens tjenstemans förseelse eller, minst sagdt, ovisa nit på förenämnda sätt drabbat.

Visserligen finnes icke någon i lag stadgad förpligtelse för staten att hjälpa eller understödja en dess medborgare, hvilken på ett sätt, som nu föreligger, bringats till ekonomisk ruin; men jag håller före, att det skulle vara en moralisk förpligtelse att i någon mån hålla medborgaren skadeslös, då han blifvit af en statens tjenare möjligen så förörrättad, som Bladh blifvit af kronolänsmannen Zelander. Många röster hafva inom Riksdagen höjts *för* Bladh. Men man har förklarat sig sakna utredning och grund för bestämmandet af rätta skadeståndsbeloppet.

Jag tror ock att Stats-Utskottet, liksom åtskillige riksdagstalare, förut afstyrkt bifall till motionen på den grund, att Bladh icke skulle inom laga tid, eller 10 år, framställt något ersättningsanspråk. Detta

skäl torde nu genom Kongl. Maj:ts ofvan åberopade utslag och resolution vara undanröjdt.

Man har äfven fört Bladh till last, att han ej med sitt skadeståndsanspråk först vändt sig mot dem, som i första hand orsakat hans förlust. Men Bladh har ju visat, dels att beslagaren dött utfattig, innan beslagsfrågan slutligen afgjorts, och dels att han utan framgång vändt sig mot jordegarna. Återstår blott angifvaren, som Bladh bort efterhålla. Men bland handlingarne förekommer en officiel afskrift af bouppteckningen efter J. V. Forssander, hvilken, enligt denna handling, affidit i Stockholm den 23 Februari 1867 utan att efterlemna andra tillgångar än intjenad begrafningshjälp, 150 kronor, jemte sina gångkläder till värde af 40 kronor. Följaktligen hade för Bladh ej heller från det hållet varit någon upprättelse att vinna.

För min del hyser jag den åsigt, att något skadestånd bör kunna Bladh, för hvad han genom omförmälda åtal och beslag lidit, tillerkännas.

Slutligen, erinrande att Bladh, ehuru han med ospard möda sökt att sig försörja, nu mera är af sjuklighet dertill urståndsatt, får jag värdsammast motionera,

att Riksdagen behagade till Sven Johan Bladh bevilja af ofvannämnde anledning en summa af 28,832: 90, eller ock det belopp Riksdagen kan finna skäligt, och anhåller jag värdsamt om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion.

Stockholm den 28 Januari 1881.

Gust. Nordenskjöld.